10. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1ο Κριτήριο για ωριαία δοκιμασία

Α. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το παρόν κριτήριο μπορεί να χρησιμοποιηθεί μετά την ολοκλήρωση της ενότητας για το βιογραφικό σημείωμα, καθώς όλες οι ερωτήσεις ελέγχουν αν έχει κατανοήσει ο μαθητής βασικά χαρακτηριστικά της δομής, της μορφής και του περιεχομένου ενός βιογραφικού σημειώματος.

Β. ΚΕΙΜΕΝΟ

Κωνσταντίνος Χατζόπουλος (1882-1920)

Ο Κωνσταντίνος Χατζόπουλος γεννήθηκε στο Αγρίνιο και πέθανε στο πλοίο, ενώ ταξίδευε για την Ιταλία. Σπούδασε Νομικά στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, πολύ λίγο όμως άσκησε το δικηγορικό επάγγελμα, γιατί αφιερώθηκε στη Λογοτεχνία. Σπούδασε επίσης στα Πανεπιστήμια του Μονάχου, της Δρέσδης και της Λειψίας, τελειοποιώντας έτσι τις γνώσεις του στη γερμανική γλώσσα, τη φιλολογία και την ποίηση των βορείων ευρωπαϊκών λαών. Ενστερνίστηκε τις σοσιαλιστικές ιδέες, που είχαν διαδοθεί τότε στη Γερμανία, και προσπάθησε να τις μεταδώσει και στην Ελλάδα, όπου ξαναγύρισε οριστικά το 1914 και παρέμεινε κατά τη διάρκεια του πολέμου.

Ο Χατζόπουλος μοιράστηκε ανάμεσα στην ποίηση και την πεζογραφία. Στην ποίηση ακολούθησε την τεχνοτροπία του συμβολισμού, ενώ στην πεζογραφία (με εξαίρεση το «Φθινόπωρο») έθεσε ως στόχο τη ρεαλιστική απεικόνιση της κοινωνικής πραγματικότητας του καιρού του. Ακολουθώντας τις αρχές του ρεαλισμού και του νατουραλισμού προσπάθησε να διευρύνει τα στενά πλαίσια της ελληνικής ηθογραφίας και να δώσει διέξοδο στους κοινωνικούς προβληματισμούς του, αποκαλύπτοντας μερικές πληγές της σκληρής επαρχιακής ζωής («Αγάπη στο Χωριό», «Ο Πύργος του Ακροπόταμου») ή της κοινωνικής πραγματικότητας («Τάσω», «Στο σκοτάδι» κι άλλα διηγήματα). Έτσι έγινε, μαζί με το Θεοτόκη και τον Παρορίτη, ο εισηγητής του κοινωνικού μυθιστορήματος στην Ελλάδα. Μοναδική θέση στο πεζογραφικό του έργο κατέχει το «Φθινόπωρο», που αποτελεί αντιπροσωπευτικό δείγμα της συμβολιστικής και γενικότερα της λυρικής πεζογραφίας και επηρέασε πολλούς μεταγενέστερους πεζογράφους. Αποφασιστική ήταν επίσης η συμβολή του στην πνευματική ζωή της Ελλάδας με την έκδοση του περιοδικού «Τέχνη».

Το έργο του: α) Ποίηση: Τραγούδια της ερημιάς (1898), Τα ελεγεία και τα ειδύλλια (1898), Απλοί τρόποι (1920), Βραδινοί θρύλοι (1920). β) Πεζογραφία:

Αγάπη στο χωριό (1910), Ο Πύργος του Ακροπόταμου (1915), Υπεράνθρωπος (1915), Τάσω, Στο σκοτάδι κι άλλα διηγήματα (1916), Φθινόπωρο (1917), Αννιώ και άλλα διηγήματα (1923). γ) Μεταφράσεις: Γκέγερσταμ: Το βιβλίο του μικρού αδερφού (1915), Γκαίτε: Φάουστ (1910), Ιφιγένεια εν Ταύροις (1910), Κ. Μαρξ: Κομμουνιστικό Μανιφέστο.
(Κ.Ν.Λ. Β΄ Λυκείου, σ. 228)

Γ. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Να προσδιορίσετε: α) τον τύπο του αφηγητή (μετέχει - δεν μετέχει στα γεγονότα) και την οπτική γωνία της αφήγησης, β) τη γλωσσική ποικιλία και το ύφος του βιογραφικού σημειώματος.

(μονάδες 6)

2. Να διακρίνετε το πληροφοριακό από το αξιολογικό τμήμα του κειμένου, υπογραμμίζοντας τα σχόλια.

(μονάδες 4)

3. Με βάση το περιεχόμενο του βιογραφικού σημειώματος να συντάξετε το γενικό χαρακτηρισμό του Κ. Χατζόπουλου, ο οποίος θα ταίριαζε να αναφερθεί στην αρχή του βιογραφικού του σημειώματος. Ο γενικός χαρακτηρισμός θα πρέπει να περιέχει πληροφορίες για το είδος ή τα είδη του λόγου με τα οποία ασχολήθηκε ο συγγραφέας, όπως επίσης και μιαν αποτίμηση ανάλογη της ποιότητας του έργου του.

(μονάδες 4)

4. Να αποτυπώσετε το διάγραμμα του βιογραφικού σημειώματος, συμπληρώνοντας στον ακόλουθο πίνακα τα ειδικότερα θέματα που θίγονται σε κάθε παράγραφο.

	ΝΟΗΜΑΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ ΤΩΝ ΠΑΡΑΓΡΑΦΩΝ	ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟ
ΠΑΡ. 1	ΖΩΗ	
ΠΑΡ. 2	ΕΡΓΟ	
ΠΑΡ. 3	ΤΙΤΛΟΙ ΕΡΓΩΝ	

(μονάδες 6)

2ο Κριτήριο για ωριαία δοκιμασία

Α. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το κριτήριο αυτό είναι κατάλληλο να χρησιμοποιηθεί μετά την ολοκλήρωση της ενότητας της σχετικής με την οργάνωση του λόγου με σύγκριση και αντίθεση. Η πρώτη ερώτηση ελέγχει την κατανόηση ενός καίριου τμήματος του κειμένου. Η δεύτερη ερώτηση ελέγχει την ικανότητα των μαθητών να εντοπίζουν παραγράφους του κειμένου που ενώ δεν συνδέονται με αντιθετικούς συνδέσμους, αντιτίθενται μεταξύ τους νοηματικά, καθώς και την ικανότητα τους να προσδιορίζουν τα γλωσσικά μέσα με τα οποία επιτυγχάνεται η σύνδεση των συγκεκριμένων παραγράφων. Η τρίτη ερώτηση ελέγχει και αξιολογεί την ικανότητα των μαθητών να διακρίνουν το ουσιώδες από το επουσιώδες σε μια παράγραφο, να κρατούν σημειώσεις κατά παράγραφο και να δίνουν τον πλαγιότιτλο κάθε παραγράφου. Τέλος η τέταρτη ερώτηση είναι η πιο απαιτητική, εφόσον ζητά από τους μαθητές να παράγουν λόγο, εφαρμόζοντας τα όσα έμαθαν για την αντιθετική σύνδεση στην οικεία ενότητα του σχολικού τους εγχειριδίου.

Β. ΚΕΙΜΕΝΟ

Δίδυμες δυνάμεις: Η Φρόνηση και το Πάθος

Πώς να στοχαζόμαστε και πώς να πράττουμε στη ζωή για να πετύχουμε: με το λογικό ή με το συναίσθημα; Το πρόβλημα, ας φαίνεται απλό, δεν είναι καθόλου εύκολο και έχει απασχολήσει πολλούς και σοβαρούς ανθρώπους. Ας το κατανοήσουμε πρώτα. Με το «λογικό» θα πει όχι μόνο με το κεφάλι (όπου μάθαμε να τοποθετούμε τις πνευματικές λειτουργίες), αλλά και ψύχραιμα, με περίσκεψη, χωρίς βιασύνη. Και πάλι όταν υποστηρίζουμε ως αντίθεση προς το λογικό το συναίσθημα, εννοούμε βέβαια με την «καρδιά», αλλά και εμπύρετα, με πάθος, χωρίς περιορισμούς. Πρόκειται ολοφάνερα για δύο παράλληλα σκέλη και η πρώτη εντύπωσή μας είναι ή στο ένα να δώσουμε την αποκλειστικότητα (ή τουλάχιστο το προβάδισμα) ή στο άλλο, ποτέ και στα δυο. Από την άποψη λοιπόν αυτή το πρόβλημα παραμένει: ποιο είναι το προτιμότερο για τον άνθρωπο που σε ώρες περισυλλογής θέλει επιτέλους να ξέρει τι θα καλλιεργήσει μέσα του: τον ψύχραιμο λογισμό ή τη συγκινημένη ορμή;

Δοκιμάστε με το ερώτημα τούτο να βεβαιωθείτε από τα διαβάσματα ή την καθημερινή εμπειρία σας ποιο είναι το κάθε φορά συμφερότερο και θα δείτε σε

πόσες δυσκολίες θα περιπλανηθείτε. Μυθιστοριογράφοι και δραματικοί συγγραφείς εγκωμιάζουν ανέκαθεν το νηφάλιο «κεφάλι» που δεν παρασύρεται από τις πράξεις της στιγμής, αλλά ζυγίζει τα πράγματα, ανιχνεύει τις παρούσες σχέσεις της, εικάζει τις μέλλουσες και αποφασίζει με πλήρη συναίσθηση των ευθυνών του προσώπου. Δεν το φοβούνται ακόμα και όταν τα «δεδομένα» δεν είναι αρκετά, για να προδικάσουν το πρακτέο. Ξέρουν ότι και σ' αυτήν ακόμα την τόσο δυσμενή περίπτωση, το λογικό, τροφοδοτημένο από την πείρα, θα βρει λύση, στην ανάγκη μια διέξοδο με τις λιγότερο επιζήμιες συνέπειες. Ενώ τι μπορεί να προκύψει από τις άμεσες, τις τυφλές παρορμήσεις του θυμικού; Οι μεγάλες συμφορές και στον ατομικό και στον συλλογικό βίο, από τα πάθη πηγάζουν. Από τα βίαια, τα ακατάσχετα συναισθήματα που σκοτίζουν το «μυαλό» και του πιο περίσκεπτου ανθρώπου και τον παρασύρουν στον όλεθρο. Τι ωφελεί που δεν αργεί να συνέλθει από την τρικυμία; Το κακό έχει γίνει, και τίποτε πια δεν μπορεί να το εξαφανίσει. Πολύ λιγότερο η μεταμέλεια και ο κοπετός.

-Υποστείλετε, εξαφανίσετε από τους στοχασμούς σας και τις πράξεις σας το συναίσθημα, θα πουν απολογούμενοι οι υποστηρικτές του, και θα καταργήσετε τον ηρωισμό στη ζωή. Τον κάθε είδους ηρωισμό. Γιατί είναι βέβαιο ότι κάθε σκέψη γενναιοφροσύνης, κάθε τολμηρή, ανδρεία, πρωτοφανέρωτη ενέργεια πηγάζει όχι από τον εγκεφαλικό φλοιό, αλλά από τα έγκατα της ψυχής, το μυχό του παράλογου. Τι θα ήταν ο κόσμος αν το λογικό και μόνον το λογικό, το κρύο και πολυδοκιμασμένο, αφηνόταν να μας κυβερνήσει; Πολλά «ατοπήματα» θα μπορούσαν ασφαλώς να αποφευχθούν, μαζί μ' αυτά όμως και κάθε πρωτότυπος στοχασμός, κάθε ανακαινιστική πράξη, από εκείνες που αλλάζουν τη μορφή της ζωής και δίνουν στην ιστορία τη γεύση της.

(Παπανούτσου, *Δίδυμες δυνάμεις: Η φρόνηση και το πάθος*, εφημερίδα «Το Βήμα», 1.10.1981, αποσπάσματα)

Γ. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Να προσδιορίσετε το σημασιολογικό περιεχόμενο καθεμιάς από τις δύο αντιτιθέμενες στον τίτλο έννοιες, όπως αυτό προκύπτει από το κείμενο που διαβάσατε.

(μονάδες 2)

2. Να εντοπίσετε τις παραγράφους του κειμένου που αντιτίθενται νοηματικά μεταξύ τους και να προσδιορίσετε τα γλωσσικά μέσα με τα οποία κατορθώνει ο συγγραφέας να δηλώσει την έντονη μεταξύ τους αντίθεση, χωρίς να χρησιμοποιήσει αντιθετικούς συνδέσμους ή άλλες λέξεις / φράσεις που δηλώνουν αντίθεση.

(μονάδες 4)

3. Να κρατήσετε σημειώσεις κατά παράγραφο, να προσδιορίσετε το νοηματικό κέντρο της κάθε παραγράφου και να της δώσετε τον κατάλληλο πλαγιότιτλο, συμπληρώνοντας τον ακόλουθο πίνακα.

	ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟ	ΠΛΑΓΙΟΤΙΤΛΟΙ ΠΑΡΑΓΡΑΦΩΝ
ΠΑΡ. 1		
ΠΑΡ. 2		
ΠΑΡ. 3		

(μονάδες 6)

4. Σε δύο παραγράφους συνδεμένες αντιθετικά μεταξύ τους να αναφέρετε τις περιστάσεις εκείνες της ζωής του ανθρώπου, στις οποίες κατά τη γνώμη σας επιβάλλεται να επικρατεί η λογική ή το συναίσθημα αντίστοιχα. Φροντίστε όχι μόνο να ονομάσετε τις περιστάσεις αλλά και να αιτιολογήσετε τη γνώμη σας.

(μονάδες 8)

Κριτήριο για ολιγόλεπτη δοκιμασία

Α. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αυτό το κριτήριο αντιστοιχεί στην ενότητα που περιλαμβάνει το (αυτο)βιογραφικό σημείωμα και τον πρακτικό σκοπό του και διερευνά τη δυνατότητα των μαθητών να παρουσιάζουν τον εαυτό τους μέσω ενός αυτοβιογραφικού σημειώματος, όπως αυτά που πιθανότατα θα χρειαστεί να συντάξουν στο εγγύς μέλλον τους. Γι' αυτό και η συγκεκριμένη δυνατότητα αποτελεί και τον κύριο στόχο της διδακτικής ενότητας (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, *Οδηγίες για τη διδασκαλία των φιλολογικών μαθημάτων στο Λύκειο*, Ο.Ε.Δ.Β., Αθήνα 1998, σ. 206)

Β. ΕΡΩΤΗΣΗ

Χρειάστηκε να πάρετε μέρος σε μια τηλεοπτική εκπομπή, για να παρουσιάσετε τον εαυτό σας (καταγωγή, οικογένεια, σχολείο όπου φοιτάτε, ενδιαφέροντα και κυρίως μια σχολική σας εργασία που εκπονήσατε στο πλαίσιο ενός ευρωπαϊκού διαγωνισμού και η οποία απέσπασε το πρώτο βραβείο).
Πώς θα παρουσιάζατε τον εαυτό σας στην περίπτωση αυτή; Να συνθέσετε το αντίστοιχο «αυτοβιογραφικό» σας σημείωμα.